

At vero quam stolida fuit hæc præsidis protestatio, qua se in manifestissima quadam injustitia, ab ipso implicite confessa et quæ sine ipsius auctoritate executioni mandari non poterat, nullum reatum se habere declarat? « Nec in accusato eo reperisse « culpam, » inquit S. Leo¹, « nec in sententia sua « tenuisse constantiam, docet ipsa cognitio, in qua « Judex, quem innocentem pronunciat, damnat; « adicens iniquo populo sanguinem justi, a quo « abstinendum sibi, et intellectu proprio senserat, « et somnio uxoris noverat. Nec purgant contami- « natum animum manus lotæ, nec in aspersis aqua « digitis expiatur, quod famulante impia mente « committitur. »

3. — Quando David nocturno tempore Saulis tentorium ingressus, libere de injusta persecutione, quam Saul contra ejus vitam machinabatur, vindicare se poterat, prout ei ab Abisai fortiter persuadebatur, huic se facinori opposuit, dicendo²: *Quis enim extendet manum suam in Christum Domini et innocens erit?* Licit enim Saul ex mille capitibus mortiem promeruisse et velut monstrum quoddam iniquitatis a Deo reprobatus esset, nihilominus David potius a defensione propriæ vitæ desistere, quam manus suas in hujus scelerati sanguine cruentare voluit. Quid igitur de temerario hujus judicis ausu dicturi sumus, qui manus suas in sanguine illius, quem absolvere et defendere arctissime tenebatur, cruentare præsumens, demum hanc tam impiam injustitiam per aquam ablueret et expiare se posse stulte credit? Deus apud Jeremiam inquit³: *Si laveris te nitro et multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniuritate tua corum me.* Salmeron ait⁴: *Nova uitur Pilatus damnandi formula: Prius absolvit, quam damnet, nec aperte damnat, sed ceu damnatum illorum libidini permittit, et palam testatur justum et innoxium, qui nulla ratione mortem promeruit, quo melius pateret in eo esse damnata peccata nostra. Lavit manus in signum publicæ innocentiae Jesu, et exonerationis propriæ conscientiae, et rejectionis culpæ in Judæos, hæc enim tria explicant verba Pilati et subjunxit: Vos videritis, si quid continget vobis ob hoc peccatum. Sed profecto universa Jordanis aqua Pilati conscientiam a lethali culpa lavare haud poterat, tum quia agebat contra conscientiam, cum sciret ipsum innocentissimum esse et per invidiam sibi traditum; tum quia de facili poterat via juris accusationes eorum repellere. » Et vero quo modo manus suas aqua ablueret poterat, quando eodem tempore easdem manus in sanguinem innocentem intingendo cruentabat, adeo, ut vere ei dici potuerit⁵: *Manus tuæ sanguine plenæ sunt?* S. Au-*

¹ S. LEO, ser. de Pass. — ² I REG., XXVI, 9. — ³ JER., II, 21. — ⁴ SALM., t. X, tr. 23. — ⁵ ISA., I, 15.

gustinus ait¹: « Laverit licet manus Pilatus, tamen sua facta non diluit: quamvis abstergere se puderit Justi sanguinem de suis membris, eodem tamen sanguine mens ejus tenetur infesta; ipse enim occidit Christum, qui eum tradidit occidendum; judex enim bonus et constans, ne sanguinem innocentis addiceret, nec invidiæ cedere debuit, nec timori. » Euthymius multum quidem adhibitat a Pilato in liberationem Christi sollicitudinem dilaudat, at vero fragilitatem, qua importunitas Judæorum sollicitationibus et respectui amicitiae Cæsaris in ipso prædominantem cessit, in hæc verba perstringit²: « Ne occideretur, laboravit. Verum oportuit eum fortius more judicis resistere, nec injusit assentire, aut eum prodere, qui ab ipso met Pilato testimonium accepérat, quod mortis noxa carebat. Quod enim potuerit eum nunc tradere, manifestum est ex eo quod ipse dixit: « Nescis, quod potestatem habeam crucifigendi te et potestatem habeam absolvi te? Ideo etiam Christus a condemnatione eum non absolvit, dicens: Qui tradidit me tibi, magis peccatum habet, magis videlicet quam sit tuum. Neque enim sermo de tyrannide liberat eum; oportebat enim cum id audisset, ut accusatores advocaret, ac demonstrationes inquireret et quæcumque tyrannidis signa essent, utpote si exercitum conscriberet, si pecunias colligeret, si arma fabricaret et si quid est hujusmodi. Ille autem statim ut auditum, ignoranter timuit et indiscussam relinquens talēm accusationem, persuasus est et percursus. Quanto enim duriores et audaciiores erant Judæi, tanto ille mollior erat, ac timidior, et ideo levis, « facileque mobilis. » Idem Euthymius in Joannem scribens, suumque discursum in Pilatum converrens, dicentem: *Nescis quia potestatem habeo, etc.*, his eum verbis perstringit: « O insensate, si potestatem habes ipsum absolvi, quomodo non absolvis, cum scias eum carere crimen et frequenter hoc testimonium de eo protuleris? » Pergit vero idem scriptor alterius, et ostendit, quisnam sit scopus, vel offendiculum, quod Judæi illi posuerant, ut ad illud impingens cespitaret et propositi sui soliditatem distingeret: « Intuiti, inquit, objectam legem fuisse inutilem et intelligentes quod vellet eum absolvere, ad accusationem iterum tyrannidis divertunt, quam timore Cæsaris non posset parvipendere Pilatus. » Cum enim Pilatum regnandi scirent esse ambitiose cupidum, omnino sibi persuaserunt futurum, quod Pilatus majoris facturus esset gratiam Cæsaris, quam justitiam et innocentiam tutelam. Neque in opinione sua fuere decepti, siquidem amicitia terreni imperatoris, favori monarchæ supremi cœli et terræ, quem adorant Dominationes, tremunt potestates, longe

¹ S. AUG., s. 118 de Temp. — ² EUTHYM., in Matth

præponderavit. Lucas Brugensis modum quo Pilatus sententiam promulgavit, considerans, dicit¹: « Pilatus nova condemnandi formula, antequam condemnaret Jesum, absolvit, nec poterat significantiori modo absolvere, quam publice justum pronunciando, solemní adhibito ritu, ab illius cæde immunem se protestando, vindictam denique que a se amotam, in Judæos, a quibus in cædem cogeretur, regerendo. Parum profuit Pilato ablutione et protestatio ejusmodi. Potuit minuisse culpam, sed non effecit, ut esset immunis a cæde Filii Dei innocentis. Quomodo enim immunis, qui tradidit, invitus licet? Non abluitur tam grave crimen aqua. »

4. — Quænam unquam ex ore hominis mortalis major audita est blasphemia, quam sit illa: *Innocens ego sum a sanguine Justi hujus?* Quod si enim in excusationem sui se de potestate et auctoritate jacet, dicendo: *Numquid potestatem habeo crucifigere te, etc.*, refellit illum Filius Dei, inquiens: *Non haberes potestatem adversus me ullam, nisi datum tibi eset desuper.* Hæc autem desuper data potestas limitata erat: *Datum desuper, id est, a Deo,* inquit Hugo Cardinalis², « a quo potestas datur, sed abusio potestatis non datur. » Quod si principale accusationis caput, unde Pilatus ad innocentem condemnandum motus fuit, erat affectatio regni Israelis, merito Leo Magnus eidem Pilato impropriet, dicens³: « Sed formidabile fuerit nomen regium, ut pro imperio Cæsaris opprimi debuerit molitio novæ potestatis, si dominandi consilium tyrannicus tibi prodidit apparatus, si provisio armorum, si congregatio dicitiarum, si præsidia detecta sunt militum. Quid eum gravari sinis de affectata potentia, cuius specialis fuit de humilitate doctrina? Romanis legibus non contradixit, censem subiit, didrachma solvit, vettigalia non inhibuit, quæ Dei sunt, Deo, et quæ sunt Cæsaris, Cesari reddenda, constituit. Paupertatem elegit, obedientiam suasit, mansuetudinem prædicavit: « hoc est vere non impugnare Cæsarem, sed juvare. » Quando subditi sunt bene disciplinati, tunc vivunt in timore Dei, bonis nitent moribus et virtutibus abhorreunt, Principibus item temporalibus ad nutum obediunt et Republica quaquaversum vel maxime floret. Ac proinde tantum abest, Christum imperio Cæsaris fuisse perniciosum, ut potius Evangelicæ doctrinæ suæ prædicatione ei summe extiterit beneficis. Idem S. Leo ad formandum contra hunc iniquum judicem debitum processum, in hæc verba discursum suum prosequitur: « Verum tamen ne in totum inanis videatur Judæorum objectio, discute diligentius præses, quid de Domini Jesu operibus notum sit, quid de potestate tate compertum. Cæcis visum, surdis auditum,

¹ LUC. BRUG., ib. — ² HUGO CARD., in Joan. — ³ S. LEO, ser. de Pass.

« claudis gressum, mutis donavit eloquium. Febres abegit, dolores resolvit, dæmonia ejecit, mortuos vivificavit, mari et ventis, ut quiescerent, impetravit. Magnum profecto regem ista demonstrant, « qui non humana excellit potentia, sed virtute divina. » Quod si Jesus secretam cum aliis Principibus habuisset intelligentiam, si machinatus fuisse conjurationes, seditiones excitasset, rebels et exasperatos redidisset subditorum animos, tunc utique manifestum dedisset indicium, quod imperio se opponeret: « Quare de terrenis calumniantur, » interrogat S. Leo, « qui cœlestia persequuntur? » In hisce superhumanæ et divinæ potentiae signis Christus se regem cœli, non vero terræ esse aperte monstrav. Id quod Pilatus examinare debuisset.

5. — *Innocens ego sum a sanguine Justi hujus.* Sed obsecro cuinam hæc Pilati innocentia innititur? S. Cyprianus iniquo huic judici improperat, dicens¹: « Frustra funestas Judex manus in pretorio abluis, a sanguine Domini te profitens innocentem. Tu ipse causam mortis, cum diligenter inquisieris, te non invenis in eo fateris. Ipsa conjux tua nihil tibi et Justo illi esse mandaverat, quod utique per os ejus dæmonia imminere sibi judicium sententia testabantur. Non excusas, sed accusas; causam tibi facis cum Judæis communem, illi se proditione, tu parricidio te condemnas; illi lingua, tu ferro occidis. Tam te, quam illos inauditæ crudelitatis scelus involvit. » Ipsimet Judæi, ille ipse populus, qui Jesum tunc apud illum accusabat, probe utique sciebat, vel saltem scire debebat, vel recordari, quod saepius de eminenti Christi sanctitate publicum perhibuisset testimonium, dicendo verbi gratia: *Propheta magnus surrexit in nobis, quia Dominus visitavit plebem suam.* Hic est vere Propheta, qui venturus est in mundum. *Huic omnes Prophetæ testimonium perhibent. Scimus quia a Deo venisti.* Sciebat Pilatus, decretum de inferenda Christo morte, in concilio Synedrim sanctum, hoc præcipue habuisse fundamentum: *Quia hic homo multa signa facit.* Manibus suis quasi tangebat; sciebat enim, quod per invidiam tradidissent eum. Perspicuum habebat notitiam multos ad feredum falsum testimonium per pecuniam fuisse subornatos, quodque nihilominus convenientia illorum testimonia non erant. Videbat eosdemmet simul esse accusatores, testes, judices, et implacabiles ac calumniatos ejus inimicos His adde Judæi a Sacerdotibus accepisse triginta denarios, quibus Christi persecutores innocentem sibi coemerant sanguinem ipsumque Judæum publice fuisse protestatum: *Pecavisti tradens sanguinem justum.* Dæmones eum diu ante Filium Dei esse proclamaverant, dicentes²: *Quid nobis et tibi Jesu Fili Dei, venisti huc ante tempus torquere nos?* Pilatus utique scire debebat, Christum

¹ S. CYPR., ib. — ² MATTH., VIII, 29.

in horto Gethsemani unico prolatu verbo armatas retrorsum prostravisse turbas, ac tandem voluntarie in eorum manus se consignasse: admissequae vincula in manibus et collo, qui paulo ante vincula mortis dissolverat in Lazaro: sciebat denique, quod vel solum loquendo suam poterat convincere, et demonstrare innocentiam: Et tamen his non obstantibus¹ Jesum tradidit voluntati eorum. Evangelista non dicit, Pilatum contra Christum pronunciasset sententiam, prout leges requirebant sed quod illum tradiderat in discretionem, seu potius summam indiscretionem Judæorum.

6. — Observandum quoque est, quod Evangelista non dicat: *Jesum tradidit voluntatis eorum, sed voluntati*, quia omnes in una erant voluntate concorditer uniti, quia aliud, quam mortem Christi non cupiebant²: *Quare fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania?* Astiterunt reges terra, et principes convenerunt in unum adversus Dominum, et adversus Christum ejus. Ex tota illa innumerabili multitudine, tot per Christum beneficiis locupletata, ne vel unus reperiebatur, qui vel os suum in ejus defensionem aperire præsumeret, licet Judicem ipsi favorablem, et liberationis ipsius cupidum esse perspicue viderent. Salmeron observat id quod S. Marcus his verbis scribit³: *Pilatus autem volens populo satisfacere Quibusnam? Instabili, et ignoranti populo.* » S. Lucas ait: *Pilatus autem adjudicavit fieri petitionem ipsorum. Non, inquit, justitiae debitum aut cause meritum, non legum decre- tum, sed petitionem capitalium suorum inimicorum, invidia et odio furentium: Nec etiam adju dicavit, sed præjudicavit omni æquitati, legi, gloriae suæ, et nomini Romano.* » Quodnam unquam adeo barbarum legitur fuisse tribunal, in quo Judices mortis condemnarint innocentem, tanquam tales in ipsomet actu sententiandi declaratos? Ubi nam adeo inhumanus reperietur judex, qui reum in calumniantum accusatorum, et persecutorum suorum manus consignaret, ut de illo statuant, quid quid libuerit? *Tradidit voluntati eorum.* Ecqua igitur ratione de se gloriari poterit, dicendo: *Innocens ego sum a sanguine justi hujus?* Simon de Cassia super illa verba⁴: *Adjudicavit fieri petitionem eorum*, inquit: « Ecce perversum iudicium, quo judicatur innocens mori, non secundum rei veritatem, sed inimicorum petitionem. Nulla detestabilior atque immanior perversitas Judicis, quam non ob causam, sed votum æmulorum condemnare reum. » S. Bonaventura in Lucam scribens ait⁵: « Ratio quare Pilatus fuit inflexus ad hanc sententiam iniquissimam, fuit inordinatus amor complacentiae populi, quæ retrahit a veritate; ideo dicitur *Si adhuc hominibus placet rem, Christi servus non essem.* » S. Leo iu. alio quo-

¹ LUC., XXIII, 25. — ² PS. II, 1. — ³ MARC., XXV. — ⁴ SIM. DE CASS., I, XIII. — ⁵ S. BONAV., in Luc.

dam sermone de Pilato ait¹: « Lotis manibus, et ore polluto, iisdemque labiis Jesum misit ad crucem, quibuscum pronunciaverat innocentem. » S. Augustinus pariter hanc injustitiam his verbis detestatur²: « Eorum legem ille non timuit, ut occideret, sed magis Filium Dei timuit, ne occideret: Nunc vero non sic potuit contemnere Caesarem auctorem potestatis sue quemadmodum legem gentis alienæ. »

DISCURSUS XX.

JUDÆIS SANGUINIS CHRISTI INNOCENTISSIMI, AB IPSIS CRUDELITER EFFUSI, CULPAM ET PÆNAM SIBI SUIQUE POSTERIS ARROGARUNT DICENTES: SANGUIS EJUS SUPER NOS ET SUPER FILIOS NOSTROS; AC PROINDE IN HODIERNUM USQUE DIEM DIGNA LUERE SUPPLICIA COGUNTUR.

IDEA SERMONIS. — 1. Judei quasi rabidi canes, sitiabant sanguinem Christi. — 2. Judei Pilato exemerunt scrupulum conscientiae. — 3. Judei omnem culpam effusi sanguinis Christi in se suscepunt. — 4. Non obstante hac imprecatione, multi Judeorum, cum filiis conversi et salvati fuerunt. — 5. Quomodo Christiani dicere possint, sanguis ejus super nos. Symbola varii hujus imprecationis verificatae in Judeis. — 6. Imprecatione illa Judæorum fuit scelestæ specialiter quoad filios eorum. Imprecationem illam experti sunt in se impletam in excidio Hierosolymitan. — 7. Judei inexcusabiles sunt de nece Christo illata. — 8. Examinatur hora crucifixionis Christi.

Respondens universus populus dixit: *Sanguis ejus super nos. et super filios nostros.* Matt., xxii, 25.

1. — Merito Euthymius perfidis, et furibundis Hebreis in haec verba improperebat³: « Tanquam feri canes eo viso furibunde oblatahabant, quasi feræ bestiæ, quæ venatores sentientes, statim incurvant; nam invidia ebrii, in eadem adversus eum debacabantur. » Porro canes sanguinis sunt avidissimi; a: proinde cum Pilatus vix sanguinis Agni immaculati mentionem fecisset, dicendo. *Innocens ego sum a sanguine Justi hujus, cum ecce sine ulla mora ardentissimam sitim, qua sanguinem illum desiderabant, prodere coepissent: Videns autem Pilatus, quod nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua lavit manus coram populo, dicens: Innocens ego sum a sanguine Justi hujus, vos videritis; id est vos videatis quid faciatis.* Hugo Cardinalis verba *vos videritis*, ita expavit⁴: « Quasi dicat: Summi ministri legis, attendite qualem mihi traditum occidendum, vobis tantum imputetur. » Moxque subdit sequens morale documentum: « Sic confessores debent dicere confitentibus: *vos videritis*, id est videte, quid dicatis, quia ex dictis vestris oportet vobis consulit. Sic judices debent dicere litigantibus: *Vos videritis*: »

¹ S. LEO, S. 3 de Pass. — ² S. AUG., tr. 116 in Joan. — ³ EUTHYM., in Joan. — ⁴ HUGO CARD., in Matt.

« id est, videte, qualia in judicium deduxeritis, quia ex testimoniis vestris, non ex conscientia oportet proferre sententiam. » In praesenti autem casu nostro Christus tam ex depositionibus accusatorum, quam ex conscientia Judicis, irreprehensibilis, et innocens esse convincebatur. Dionysius Carthusianus similiter exponit, inquiens¹: « *Vos videritis*, id est, vos ipsi pensate quid facitis, quia non ego, sed vos eum occiditis. »

2. — Verum enim vero subito hunc maligni persecutores Pilato exemerunt gravatae conscientiae scrupulum, dum una omnes viva voce clamarent, dicente Evangelista: *Et respondens universus populus, dixit: Sanguis ejus super nos, et super filios nostros.* Ubi observandum est illud *universus populus*: Circa quod Lucas Brugensis ait²: « Argumentum hoc fuit non tantum inconstantia vulgi, verum etiam sinceritatis doctrinæ Jesu, que nullis maiis artibus, usa, homines sibi devinxerit, et reddiderit factiosos; quandoquidem nullus ex omnibus apparuerit, qui pro ipso fuerit locutus, immo qui non fuerit adversarius, judice licet tantopere favente, et alios quoque invitante. »

3. — *Sanguis ejus super nos.* Idem auctor ibidem ait: « Furore perciti, quidvis spondere audent, ut assequantur quid velint, ut Pilatus audacter occidat ut animum addant timido præsidi. » Porro juxta expositionem Hugonis Cardinalis vocatores illi dicere voluerunt³: « Cculpa et pena effusionis sanguinis ejus veniat super nos. Optandum quidem erat immundis, ut sanguis ille mundissimus super illos veniret ad emundationem. » Nam ut S. Apostolus ad eosdem Hebreos scribens, arguendo infert⁴: « Si sanguis hircorum, et taurorum, et cinis vitulæ aspersus, inquinatos sanctificat ad emundationem carnis; quanto magis sanguis Christi qui per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram? Et quidem id ipsum justa ejusdem Hugonis expositionem voluit in Genesi⁵ dicere Spiritus Sanctus, quando prædixit, quod Judas filius Jacob, e cuius stirpe Messias incarnandus erat, in vino loturus esset⁶ stolam suam et in sanguinem uvæ pallium suum⁶: « Stola enim est pallium Christi est Ecclesia, quæ lota est vino, et sanguinem uvæ, id est Christi. Eliquo in torcular crucis. » At vero impii illi, et sacrilegi Judæi non postularunt sanguinem Christi, ut per illum purificare, et redimere possent animas suas; sed ut illum crudeliter effundere et conculcare possent. Quia enim videbant hæsitationem Pila tergiversantis, et differentis sententiae promulgationem, non obstante quod ei dixissent: *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsar's; omnis enim qui se Regem facit, contradicit Cæsari.* Unde S. Athanasius ait⁶: « Timuit

¹ DION. CARTH., ib. — ² LUC. BRUG., ib. — ³ HUGO CARD., in Matt. — ⁴ HEBR., IX, 13. — ⁵ GEN., XLIX, 11. — ⁶ HUGO CARD., in Gen. — ⁷ S. ATHAN., de Pass.

¹ ORIG., lr. 33 in Matt. — ² S. HIERON., ib. — ³ D. CHRYS., hom. 87 in Matt.

« quam multa millia Judeorum credentium sunt, « qui omnes ex illis fuerunt. Si autem aliqui renixi « sunt, sibi ipsis impudent. » Præterea verisimile est, multos Pontificum exemplum sequentes existimasse se sacrificium et obsequium Deo præstítros esse, hoc sibi imprecando; de quibus sacerdotibus illis ipsem Christus dixerat¹: *Super cathedral Moysi sederunt Scribæ, et Pharisæi. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, servate, et facite: Ac proinde S. Petrus multis illorum dixit²: Scio quia per ignorantiam fecistis qui consequenter excusatione digni fuerunt, ipseque Deus motus est ad infundendum illis lumen ut veritatem cognoscere possent,*

5. — Salmeron egregie nobis insinuat,³ quo sensus nos Christiani Deo dicere possimus: *Sanguis ejus super nos, et super filios nostros, etc.* « scilicet super nos abluendos, et super filios nostros, id est super opera nostra, quæ aliqui grata non sunt, nisi sanguine ejus purifcentur. Hic sanguis Christi credentibus est ad salutem, et gloriam incredulis autem ad ruinam, quia Filium Dei conculcant, et sanguinem testamenti pollutum ducunt. Sic ergo evenit Judeis, quemadmodum imprecati sunt; nam super illos, et filios eorum, atque nepotes, et universos eorum posteros per venit ira Dei usque in finem, ut docet Apostolus. Hinc multæ decades myriadum Judeorum desideratæ sunt in priori expeditione sub Tito et Vespasiano, et multo plures sub Hadriano. Multa hujus imprecationis sanguinis Christi super se symbola traduntur. Nam quidam aiunt, parvulos Judeorum ut plurimum nasci manu plena sanguine super caput, sicut Zaratus est filo rubro alligato digito. Alii vero quod in omni plenilunio patientur fluxum sanguinis, et ideo communiter non esse bene coloratos. Sunt qui illud Prophetæ dictum: *Percussit inimicos suos in posteriora, opprobrium sempiternum dedit eis*, ad litteram exponant de Judeis. Sed quoniam hæc solidis historicum testimoniis non firmantur, asseverare non audemus, eorum fidem prudentum lectorum arbitrio relinquentes. Illud certum est hanc nationem Judeorum toti mundo invasam atque exosam existere, acerbisque pœnas dare illius antiqui flagiti. Et ut in Cain homicida posuit Deus signum, ut esset vagus et profugus super terram; ita in Judeis tremorem quemdam, et pallorem videtur constituisse, ut ubicunque versentur amarissimam vitam degant, omnique honore, et dignitate, atque adeo sua Hierosolyma, terrenisque opibus destituti existant. Quare multæ illorum myriades bello, et fame in obsidione interierunt, multi vilissimo pretio venditi, in theatris exhibiti sunt, ut a bestiis devorarentur:

¹ MATT., XXIII, 2. — ² ACT., III, 17. — ³ SALM., t. X.

« Alli denique per totum orbem dispersi, ludibrio, et ostentui sunt omnibus, miserandam ac vilem vitam ducentes, de quibus Satyricus quidam scripsit:

Implet et illa manum, sed parcus ære minuto: Qualiacunque voles, Judæi omnia vendunt.

6. — *Et super filios nostros.* Porro quidnam per hunc sanguinem, quem super se invocarunt, intellexerint, Euthymius in haec verba declarat¹: « San- guinem vocant sanguinis condemnationem. » Paulo post vero Judeorum crudelitatem, qua suos tractarunt posteros, iusnuit, dicens: « O scelestam vocem! O extremam audaciam! Atqui non solum adversus seipso, sed etiam adversus filios suos trahunt imprecationem: Christus vero et de iis, et de filiis eorum resipescentes suscepit, nec solo lum hujusmodi liberat imprecatione, sed et mille bonis dignos dicit. » S. Vincentius Ferrerius in sermone quodam in Parascevenidem a Salmerone paulo ante expositum supplicium his verbis confirmat: « O quam horrendum testamentum fecit hic populus stultus, manet enim hoc testamentum usque in hodiernum diem nam in signum hujus vindictæ, quando masculi Judeorum de hoc genere, qui sic clamabant, nascuntur, habent manum dexteram plenam sanguine capiti innixam. » Dionysius Carthusianus hosce imprecantes Judeos canes appellat, dicens: « O crudelissimi patres, et rabidissimi canes, quibus non sufficit condemnatio propria, sed totam posteritatem tanto piaculo precantur esse obnoxiam: denique exaudita est, et impleta eorum oratio, quoniam teste Apostolo: *Pervenit super eos ira Dei usque in finem.* » Optima profecto ipsorum fuisse petitio ut scilicet sanguis Christi super ipsis spargeretur, dummodo id ipsum recta intentione moti petiissent. Unde Hugo Cardinalis ait: « Optimam hæreditatem dixerunt filii suis, dicentes: *Sanguis ejus, etc.* Verbum optimum, et salutiferum responderunt sed intentione pessima, et mortifera, sicut sape accidit, quod bonum maledicunt et fit; intellexerunt enim: *sanguis ejus super nos, et super filios nostros*, id est, culpa et pœna effusionis sanguinis ejus veniat super nos. » Cajetanus furorem illum, quo culpam, et pœnam hujus crucifixionis super se, et posteros suos cadere preocabantur, præcipitem vocat, dicens: « Præceps furor turbarum super se et super filios suos suscepit damnationem ejus quem innocentem judex pronunciat et sicut dixerunt, ita experientur, quoniam usque in hodiernum diem dant pœnas sanguinis Christi, dispersi per universum mundum, exosi omnibus. » Theophylactus ait²: « In se suscipiunt ultionem hoc homicidio dignam, qua et gravati sunt, Romanis

¹ EUTHYM., in Matt. — ² THEOPH., ib.

« ipsos, et ipsum pueros perdentibus, et usque in hunc diem Judæi, et illorum pueri experientur a se sanguinem illum requiri: nam ob suam incredulitatem persecutionem patientur ab omnibus. » Lucas Brugensis excidium Hierosolymitanum, quod XLIV annis post mortem Christi accidit, enormis hujus crudelitatis pœnam et vindictam fuisse existimat; ait enim: « Quam temere, et inconsulte hic spoponderint, senserunt tamen ipsi, et filii eorum, magno suo malo, dum XI anno circiter post a Romanis sunt funditus eversi, et extirpati, plerique occisi, reliqui capti et in alienarum regionum servitutem ducti. Signanter vero ut hic Romanum presidem vociferantes, et tumultuentes cogunt, ut crucifigat Christum: ita Titus romanus Imperator Hierosolymam obsidens, ipsos cibi querendi causa clam egredientes, 50 indies singulos, et eo amplius, crucifigi a militibus contra murum jussit, ita ut propter multitudinem quam cœpissent milites, tandem locus de esset, et corporibus cruce: quod ait Joseph testis oculatus lib vi, de bello c. XII. »

7. — Porro licet verum sit Pilatum contra Christum mortis pronunciasset sententiam, Judeos vero eidem acclamassem¹: *Nobis non licet interficere quemquam*; attamen ut bene S. Augustinus (eius doctrina S. Ecclesia in lectionibus die Parasceve ad Matutinum utitur) advertit nequaquam Judei a reatu mortis Christi se excusare, possunt, tanquam innocentes. Ita enim præfatus S. Doctor scribit²: « Non dicant Judei: Non occidimus Christum, etenim propterea eum dederunt judicii Pilato, ut quasi ipsi a morte ejus viderentur immunes: nam cum dixisset eis Pilatus: *Vos eum occidite*: Responderunt: *Nobis non licet interficere quemquam.* Iniquitatem facinoris sui in judicem hominem refundere volebant, sed nunquid Deum judicem fallebant? » Pergit deinde Idem S. Doctor ulterius, exponendo industriam, a Præside pro Christi liberatione licet frustra, adhibitam: demum videbat discursum suum ad Judeos dirigens, inquit: « Nostis ipsum lavisse manus, et dixisse, quod ipse non fecisset, mundum se esse a morte illius.

¹ JOAN., XVIII, 31. — ² S. AUG., in Ps. LXIII.

¹ MATT., XXVII, 45. — ² S. THOM., in Joan.

« Fecit tamen: sed si reus, quia fecit vel invitatus; illi innocentes, qui coegerunt ut faceret? Nullo modo. Sed ille dixit in eum sententiam, et jussit eum crucifigi, et quasi ipse occidit, et vos, o Ju- dæi occidistis. Unde occidistis? Gladio lingua; acuistis enim linguas vestras: Et quando percus- sistis, nisi quandos clamastis: *Crucifige, crucifige?* »

8. — Quod horam crucifixionis Christi attinet, de hac S. Marcus ita scribit: *Erat autem hora tertia et crucifixerunt eum. S. Joannes vero, qui crucifixionis oculatus testis extitit, inquit: « Erat autem Parasceve Paschæ, hora quasi sexta, et dicit Ju- dæis: Ecce Rex vester. »* Quomodo igitur quo hi textus, ab ambobus Evangelistis ejusdem Spiritus S. inspiratione conscripti, adeo inter se sunt diversi, et minime consentiunt? S. Mattheus pariter eclypsin, et tenebrarum obscuritatem hora sexta contingisse affirmit: *A sexta autem hora tenebræ factæ sunt super universam terram.* Enim vero S. Thomas super prædictas S. Joannis verba scribens, opinionem sequitur S. Augustini qui Redemptorem nostrum bis crucifixum fuisse asserit. Primo linguis, et stridore Judeorum tumultuose, et rabide clamantium: *Tolle, tolle, crucifige eum:* secundo quando a ministris justitiae in patibulu m crucis fuit confixus. Idem D. Angelicus pergit declarando motivum, ob quod S. Marcus Christum hora tertia crucifixum fuisse dicat, nimur quia Hebræi crucifixionem Redemptoris nostri gentilibus imputabant; et ideo S. Marcus gentilibus prædicatur, Evangelium scribens Judeos principalem mortis Christi causam fuisse, nititur ostendere, quia per violentiam, et comminationem suam induxerunt Præsidem, ut vel invitatus metu seditionis, et tumultus, injustam contra Christum pronunciaret sententiam ac proinde Christus coram Præside protestatus fuit, dicens: *Qui me tradidit tibi, majus peccatum habet*, quasi diceret: Judei qui majori sunt lumine divino perfusi, quam tu, qui paganus es quoad mortem meam longe sunt culpabiliores; siquidem: *Sicut lumen ejus, ita et tenebræ ejus.*